

POSTANOWIENIE

Dnia 6 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący)

SSN Aleksander Stępkowski

SSN Grzegorz Żmij (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi M. B.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie o sygn. I ACa (...)

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 6 maja 2021 r.

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie o sygn. akt I ACa (...) nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącemu M. B. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) sumę pieniężną w wysokości 3 000 (trzy tysiące) złotych;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz skarżącego M. B. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;**
- 5. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz skarżącego M.B. kwotę 200 (dwieście) złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi.**

UZASADNIENIE

Skargą z dnia 10 lutego 2021 r. (data nadania) na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki M.B. zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika wniósł o: (1) stwierdzenie przewlekłości postępowania w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie o sygn. akt I ACa (...); (2) zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w (...) do podjęcia czynności w sprawie, w tym do wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej; (3) przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego kwoty 15.000 zł oraz (4) zasądzenie na rzecz skarżącego od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu strona skarżąca wskazała, że pismem z dnia 23 stycznia 2019 r. M. B., jako pozwany, złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 27 listopada 2018 r. w sprawie XV C (...) (sygn. akt II instancji I ACa (...)). W dniu 14 czerwca 2019 r. pełnomocnikowi skarżącego doręczona została odpowiedź na apelację z dnia 12 czerwca 2019 r. Jak wskazał skarżący, od dnia wpływu do Sądu ww. apelacji pozwanego minęły ponad 24 miesiące. Z uwagi na fakt braku podjęcia czynności w sprawie apelacji, co najmniej od końca kwietnia 2019 r., a tym bardziej jej rozpatrzenia, charakter zwłoki w niniejszej sprawie można ocenić jako znaczny. Tym samym, w ocenie skarżącego, w niniejszej sprawie zachodzi sytuacja rażącego naruszenia prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Postępowanie w przedmiocie złożonej apelacji trwa zdecydowanie dłużej niż jest to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla jej rozstrzygnięcia.

Skarb Państwa reprezentowany przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...) w odpowiedzi na skargę z dnia 7 kwietnia 2021 r. zgłosił swój udział w sprawie ze skargi M. B. na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w (...) w sprawie o sygn. akt I ACa (...), wnosząc o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania podlegała częściowemu uwzględnieniu.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75, ze zm., dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego:

z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 384; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16, LEX nr 2056884; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

Z analizy akt sprawy wynika, że wraz z apelacją wpłynęły one do Sądu Apelacyjnego w (...) w dniu 7 czerwca 2019 r. Następnie w dniu 12 czerwca 2019 r. wylosowano skład orzekający. Postanowieniem z dnia 11 grudnia 2020 r. Sąd skierował sprawę do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym, zaś w dniu 1 marca 2021 r. wydano w sprawie wyrok.

Sąd Najwyższy uwzględnił, że w okresie rozpoznawania sprawy I Aca (...)w Sądzie Apelacyjnym w (...) na terenie Rzeczypospolitej Polskiej obowiązywał od dnia 14 marca 2020 r. do 20 marca 2020 r. stan zagrożenia epidemicznego wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zagrożenia epidemicznego (Dz.U. 2020, poz. 433), natomiast od dnia 20 marca 2020 r. obowiązywał stan epidemii wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020, poz. 491). Niemniej jednak zdaniem Sądu Najwyższego samo wprowadzenie stanów zagrożenia epidemicznego oraz stanu epidemii nie wpływało na sprawność postępowania w sprawie I ACa (...) i podejmowanie przez Sąd Apelacyjny w (...) czynności, zresztą okoliczności takich uczestnik postępowania nie wskazywał. Ponadto wbrew odmiennemu stanowisku Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...) stan zagrożenia nie obowiązywał od dnia 28

lutego 2020 r. i nie został wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2020 r. w sprawie zakażenia koronawirusem SARS-CoV-2 (Dz.U. 2020, poz. 325).

Zgodzić się jednak należy, że wpływ na ocenę tego, czy do przewlekłości w analizowanej sprawie doszło miał art. 15zss ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2020, poz. 374 ze zm.). Stosownie do ust. 1 ww. artykułu w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, bieg terminów procesowych i sądowych w postępowaniach sądowych został zawieszony. Ponadto zgodnie z ust. 11 tego przepisu zaprzestanie czynności przez sąd, organ lub podmiot, prowadzące odpowiednio postępowanie lub kontrolę, w okresie, o którym mowa w ust. 1, nie może być podstawą wywodzenia środków prawnych dotyczących beczynności, przewlekłości lub naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. W orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w związku z wprowadzonymi rozwiązaniami prawnymi stanowiącymi reakcję na stan epidemii okres od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r. podlega wyłączeniu w zakresie rozpoznawania beczynności sądu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 28 września 2020 r., I NSP 128/20; z 24 marca 2021 r. I NSP 182/20 i I NSP 8/21; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 32/12).

Powyższe ustalenia prowadzą do wniosku, że sprawa I ACa (...) skierowana została do rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w (...) dopiero po upływie 1 roku, 5 miesięcy i 29 dni od wpływu akt wraz z apelacją do tego Sądu i wylosowaniu składu orzekającego. W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecnictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na wyznaczenie rozprawy apelacyjnej w analizowanej sprawie został przekroczony i po odjęciu okresu od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r. wynosił 1 rok, 4 miesiące i 6 dni, w związku z czym uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie I ACa (...) toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w (...)

Sąd Najwyższy nie podzielił zdania uczestnika postępowania, który stwierdził, że wszystkie czynności podejmowane przez Sąd Apelacyjny zmierzały do merytorycznego zakończenia sprawy, zaś odstępy czasu pomiędzy nimi były rozsądne i uzasadnione nadzwyczajną sytuacją panującą w kraju od marca 2020 r. Jak już wyżej wskazano, okres beczynności Sądu Apelacyjnego w (...) wystąpił pomiędzy wyznaczeniem składu orzekającego do rozpoznania sprawy I ACa (...), a skierowaniem sprawy do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym. Jakkolwiek w okresie tym, zarządzeniem z dnia 31 marca 2020 r., Przewodniczący Wydziału zwrócił się do sędziów z zaleceniem dokonania analizy spraw w celu rozważenia możliwości rozpoznania ich na posiedzeniu niejawnym, tak czynności tej nie sposób uznać za przerywającą bieg okresu beczynności Sądu. Możliwości rozpoznania sprawy na posiedzeniu niejawnym winna być wzięta pod uwagę Sądu z urzędu, a nie dopiero po wydaniu w tym przedmiocie zarządzenia Przewodniczącego Wydziału, które miało charakter organizacyjny i nie zostało wydane w sprawie I Aca (...). Ponadto za rozsądny termin nie sposób uznać okresu pomiędzy 31 marca 2020 r. a 11 grudnia 2020 r., w którym to terminie Sąd decydował, czy sprawa nadaje się do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym.

Przechodząc do oceny pozostałej argumentacji podniesionej przez uczestnika postępowania, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczy wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzeczniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. zamiast wielu postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120). Sąd Apelacyjny jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi zatem formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie o sygn. I ACa (...) nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżącego o zasądzenie na jego rzecz kwoty 15.000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej. Zauważyć przy tym należy, że w skardze na przewlekłość postępowania brak jest uzasadnienia co do wnioskowanej kwoty.

Orzekając o przyznaniu skarżącemu od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) sumy pieniężnej w wysokości 3.000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Ponieważ postępowanie w niniejszej sprawie rozpoczęło się od wniesienia pozwu w dniu 31 lipca 2014 r., to za każde z sześciu zakończonych lat postępowania na rzecz M. B. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) należało zasądzić łączną sumę 3.000 zł. Jednocześnie Sąd nie znalazł podstaw do przyznania skarżącemu pełnej żądanej przez niego sumy, a to ze względu na fakt, iż jak już wyżej wskazano, w skardze na przewlekłość postępowania brak jest uzasadnienia co do wnioskowanej kwoty 15.000 zł, ponadto Sąd Najwyższy w sprawie nie stwierdził żadnych szczególnych przesłanek za tym przemawiających. Z tego też względu, skarga podlegała oddaleniu w pozostałym zakresie.

Skarga podlegała również oddaleniu w zakresie, w jakim skarżący domagał się zlecenia Sądowi Apelacyjnemu w (...) podjęcia odpowiednich czynności, w szczególności wydania zalecenia wyznaczenia rozprawy apelacyjnej, albowiem strona skarżąca zgodziła się na rozpoznanie spawy na posiedzeniu niejawnym, zaś samo postępowanie zakończyło się wydaniem wyroku w dniu 1 marca 2020 r.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania orzekł jak w pkt 1 i 2 sentencji postanowienia, oddalając skargę w pozostałym zakresie na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość w punkcie 3.

O kosztach postępowania skargowego w punkcie 4 postanowienia (wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 240 zł) orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. 2015, poz. 265).

O zwrocie opłat od skargi (200 złotych), orzeczono na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania (pkt 5 postanowienia).

Z tych wszystkich względów, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.